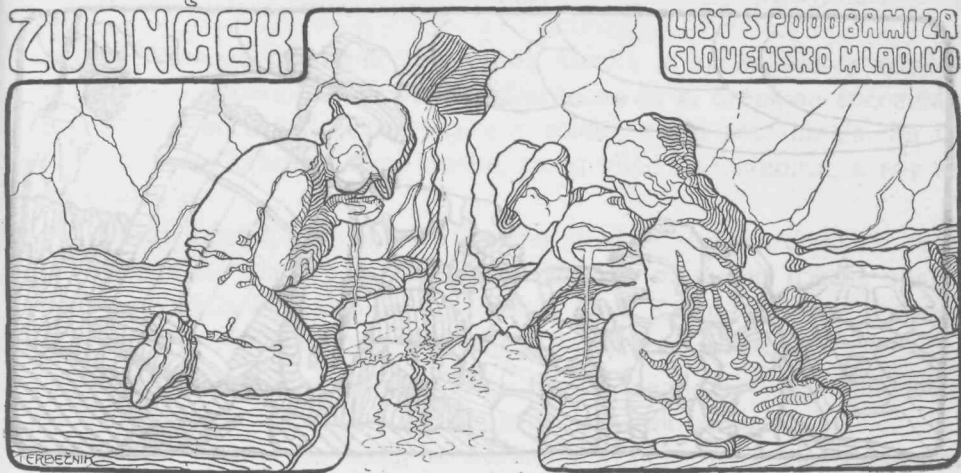

Štev. 10.

V Ljubljani, 1. vinotoka 1913.

Leto XIV.

Kraljevič Marko.

Jaha Marko silnega šarina
in zajaha prav na dvor v Pilipiu;
tu zakliče v bele svoje dvore:
„Vstani, mila majka Jevrosima,
skoči v klet globoko in prinesi
vina ognjevitęga, da pijem
in srce razveselim junaško!
Širi mi srce se, duša plava,
in oko mi radost pije bujno,
prsi misel dviga ognjevita!
Duša hoče mi, da vino pijem
baš tri čaše, k vsaki pa besede
govorim, kar v misli je junaku!“ —

V klet globoko gre že stara majka
in donese vina sinu Marku:
„Ej, moj sinko, kraljevič ti Marko,
dej, povej mi, kakšna sreča danes,
radost širi ti srce junaško?
Krasne vabiš morda si svatove?
Ženko si privedeš v bele dvore?
Če tako, Bog s tabo, sreča zlata!“

Odgovarja Marko sivi majki:
„Niso v misli divni mi svatovi —
hej, poznala si Raksando krasno,
v lice krasno, a na srcu s kačo!
Dar je božji žena res v družini,
a kdor nima je, baš dva si hrani!
Ni mi v mislih Musa kesedžija,
drugi ne razbojnik Stambula,
ki jim glave sem odrobil in jih
vrgel šarcu dobremu v zobnico!...“

V sedlu Marko mehko gladi šarca,
bije šarec v zemljo, stresa z glavo:

kakor strela mu oči žare se,
kakor klasje plapola mu griva,
kakor solnce so stremena zlata! —
„Čuj ti, majka, Jevrosima mila:
Jaham danes tja čez polje šarca,
čudna čuda mi oko je zrlo:
Kamor stopil šarec — glej, cvetovi
srbski vstali — krasni so sinovi.
Glej tam doli — silna njih je reka,
v boj na vruga njih odmeva jeka!
Vse nad njimi — prapori oblaki,
a pod njimi — v boj hite junaki!
Vzhod je naš, svoboda sije zlata,
strah v grobnici cara je Murata;
duh junaški vse prevzel je sine
srbske naše slavne domovine!
Z mečem piše si junak postavo,
kletemu sovragu snel je glavo...
Zarja silna vstaja iz viharja:
Miloš Obiliča, car Lazarja!
Z gnusom pa oko mi temno gleda
Brankoviča našega soseda.
Jada glava mi na prsi kloni
in oko mi težke solze roni...
Prva čaša: v slavo zemlje srbske;
druga čaša: na junaško vojsko,
tretja čaša — z gnusom jo razbijem,
vina v misli temni ne izpijem...
Oj, ti majka mila, Jevrosima,
od Bolgarske sem strupena zima!“ —
Že vzpodbode šarca in izgine,
Marko v prsa pade domovine —
pade kakor konj njegov junaški,
z vetrom, ognjem se bori mu griva —
v srcu hrabrost mu in vera živa!

Fran Žgur.

RADO MEJOVŠEK:

Alenka in Darko.

Pravljica.

Tretji del.

stavili so se pred debelim, z mahom porastenim gabrom. Dve pedi visoko nad zemljo je drevesna goba napol zapirala zevajočo luknjo. Iz nje je štrlela šibka vejica svetlozelenih listkov. Škratec Modrijan jo odlomi in zamahne trikrat z njo proti jugu, vzhodu in zahodu. V zraku je zabrnelo tanko, kakor bi zazvenela srebrna struna. Od vseh strani so prihrumeli škratci zardelih obrazov, ugibaje, kaj le pomeni, da jih je poklicalo znamenje, ki ga

že tisočletje ni bilo slišati.

Ko so se že vsi zbrali, stari in mladi, debelušni in suhotni, jim Modrijan pojasni, da bo prokletstva konec. Kar vrele so mu iz ust navdušujoče besede; zjasnili so se mrkli obrazi, in veselje se je porajalo v očeh. Vsak si je odlomil zeleno vejico, znak veselega upanja, ter nestrpno pričakoval nadaljnjih čudesov.

Modrijan jih razvrsti; Alenka in Darko sta vstopila na prvo, najodličnejše mesto, za njima Skrček in Smrček, za tema pa ostali škratci po dostojanstvu in po opravi. Njih voditelj potegne z vejico po gabrovem deblu v obliki križa; luknja, prej majhna in neznatna, se raztegne, postaja večja in večja in odpre se vhod v prsteni, podzemeljski rov. Drevesna goba pa se je razrasla v zlato stopnico pred vhodom.

Škratec Modrijan stopi na zlato stopnico, udari trikrat s peto ob njo, namigne z vejico in korači naprej. Pred njim se je hodnik širil in rastele; svetlikajoča lučca je plula po zraku in dremotno uhajala pred

njim. V vrsti so prestopili zlati prag; Alenka je zapela kakor slavček o pomladnem večeru pesem veselja, Darko pa jo je brenkaje spremljal na liri. Škratci so držali zelene vejice v rokah, nemo zroč na tla. Za njimi je prasketalo, kakor bi lomil treske, zakaj vhod se je zapiral, a rov se je zoževal.

Hkrati obstoji plamenček na strmi steni in se ne premakne; na njej je viselo zlato kladivo. Škratec Modrijan ga sname in trikrat udari po njej; zazvenelo je, kakor bi zapel mali zvon. Trdna stena se premakne, in stali so v preddivorani podzemskega kraljestva škratcev.

Pesem utihne, brenkanje poneha. Čuden nemir navdaja njihova srca. Iz vseh kotov prilezejo škratci, klanjajoč se Alenki in Darku, misleč: Nova kraljica in kraljič sta došla iz neznanih krajev. — Toliko časa ločeni škratci se iskreno pozdravljajo, objemajo in se radujoč poljubujejo. Dva mladca podpirata škratlja starca ter ga privedeta k veseli družbi. Osiveli lasje, srebrne niti se mu vijejo z glave in brade. Zamolklo pozdravlja navzoče in nemo stiska Alenki in Darku roko in pravi:

»Vendar sem doživel čas rešitve; mislil sem že, ne čakam ga več. Starost me je obdarila s slabostjo, a tudi z veseljem, da vidim spet srečnejše in prijaznejše dni. Živela Alenka in Darko, naša rešiteljja, naša spasiljela! Živela!«

»Živela!« je odmevalo iz vseh ust, iz vseh kotov in krajev. Nato stopita škrateljca vratarja k težki zavesi rdečkaste barve. Vsi zagledajo žalosten prizor.

Na slonokoščenem prestolu sedi kralj vseh škratov, stari Bogatin, pod črnim baldahinom. Krog njega posedajo na nizkih stolcih njegovi šesteri svetovalci. Njihovi voščeni obrazi so polni toge in skrbi. Nobenega življenja — grobna tišina.

S temnega stropa visi lesteneč z dvanaajstimi rogli; iz vsakega je plamtel in spet pojemal plamenček, vsak druge barve. Na stenah so se zrcalile razne barve; rumena se je zlivala v zeleno, iz te v modro in vijoličasto in hušknila v rdečo ter se spojila z rumeno; venomer se je ponavljala izpremenjava po stenah, po osebah in rečeh.

Iz dalje je zadonela čarobna melodija in vrela bliže in bliže, dokler ni priplavala v dvorano žalosti in se zvijala v tožečih zvokih. Presunljivo je zavrnila, nato utihnila; priplaval je nežnobi oblachek, sukajoč se od stropa k tlu ter se razblinil, kakor pena v šumnem vrtincu. Iz nje ga so se izvile vila kraljica in dve spremljevalki. Med žarnordeče lase si je vpletla diadem z blestečim kamenom.

Škratci so klanjali svoje glave njej v pozdrav; Alenka in Darko sta pristopila, poljubila miljeni dobrotnici belo roko, šepetajoč: »Bodi pozdravljena, mila kraljica!«

»Pozdravljena!« je zašumelo iz ust vseh škratcev.

Kraljica je prijazno pokimala s tožno glavico; velela je: »Posedite po mehkih preprogah na tleh; Alenki in Darku hočem predložiti vso ne-

srečo tistega dne, vam pa zbuditi spomin.« Sedla je na baržunasti stol ob levi steni, začeni tako-le:

»Moji prijatelji škratci in njih kralj Bogatin ter kraljica Nada so živeli brezskrbno v svojem podzemskem kraljestvu. Radovali so se in uživali vso blaženo srečo; tuintam so dohajali na zemljo ter ljudem donášali in trosili svoje bogastvo; da, še pomagali so bornim ljudem pri vsakojakem opravilu. Bili so to zlati časi, presrečni časi brez skrbi in truda. Še srečnejši in veselejši čas je prišel za škratce, ko se je osiveli vladar Bogatin odpovedal kraljevanju in prepustil prestol in vse bogastvo sinu svojemu, ljubeznivemu kraljeviču Zlatovidu. Po starodavnem običaju se vrši po odpovedi tudi poroka mladega naslednika. V daljnem svetu si je poiskal nevestico, krasno in ljubeznivo kakor mlado razcveta roža. Ime ji je bilo Sanja. Zaman ni imela tega imena; bila je tako lepa, kakor so lepe sanje, in govorila in pela je tako milo, kakor pevajo rožice na pisani livadi. Vsi so jo ljubili in spoštovali! — Globoko so vzdihnili škratci ob spominu na njo. — Nekaj dni pred poroko so se razposlali škratci po vsem svetu. Vabili so vse staroslovenske bogove in boginje na gostovanje. Le Morana, boginja smrti, je bila pozabljena. Vsi so prišli. Tudi me, gorske vile, prijateljice božje. Na dan ženitovanja je bilo neizrekljivo mnogo veselja in užitka. Jaz sem oblačila in okrasila Sanjo, mlado nevestico. Oblekla sem ji belo tenčico iz najmehkejše svile in ji vpletla v mehke lase dragocen diadem z zvezdico ob sredi. Okrog belega vratu sem ji ovesila na srebrni niti nanizane bisere, na prst ji pa nataknila poročni prstan žlahtnega kamena. Nič manj lep ni bil njen ženin Zlatovid. Oblekli so mu svilen obleko, vso pretkano in prevezeno z zlatimi rožami. Ob ledje so opasali pas, v katerem so bili natakneni blesteči kameni razne barve. Ob strani je visel kratek meč z zlatim ročajem. Na prst si je kraljevič nataknil poročni prstan velike vrednosti; na glavo si posadil klobuk, vezan iz samih škrlatastih niti; na levi strani je ob klobuku frfotala perjanica zlatih in srebrnih peres. Ko so bili kralj Bogatin, kraljica Nada, kraljevi dostojanstveniki, vsi vabljeni gostje in vsi kraljevi podaniki opravljeni za svatbo, smo se podali na kraljevi vrt, kjer naj bi se vršila poroka. Veličasten je bil izprevod; spredaj so hodile vile in mlade deklíce, troseč žlahtnega cvetja in milo pojoč pesem veselja in sreče. Za njimi Zlatovid in njegov oče, potem Sanja z materjo kraljico in vabljeni gostje — bogovi in boginje. Za temi pa neštevilni škratci v vseh barvah. Obstali smo ob izviru žuborečega studenčka; ta se je raztakal na štiri strani in napajal vrt. Kraljevi točaj zajame z zlato kupo vode iz studečka ter poda napolnjeno kralju, osivemu vladarju v roke. Le ta vzdigne čašo proti nebesom, jo blagoslovi, in iz vode vznikneta dve cvetki, bela in rdeča. V zraku zavriskne melodija in utihne. Cvetki razmakneta rožni glavici in zamreta; voda se v kupi speni in razpuhti v nič. Zatem se kralj Bogatin pripogne, zajame biserne vode ter poda zlato čašo mlademu kraljeviču Zlatovidu. Nevesta, lepa Sanja, potegne Zlatovidu prstan z roke, potem sebi in spusti oba v kupo. Voda se zapeni, beli mehurčki vzkipijo, iz kupe

pa vzklije zala cvetka z dvema nežnima glavicama modre in rdeče barve. Sanja vzame rožico zalto, si jo natakne na prsi in izpije biserno vodo do polovice; Zlatovid pa izprazni kupo do dna, vzame prstana ter natakne svojega nevesti, nevestinega pa sebi. Medtem zajame točaj polno čašo vode; studénček žurno zažubori, porodi bele pene; iz njega pa se usujejo žlahtni kameni po vsej strugi in gredicah. Kraljevič napije vsem gostom in vsemu zbranemu občinstvu; ljudstvo zavriska: »Slava mu!« Godba zapoje pesem, dvigajočo se do modrega neba. Vabljeni bogovi in boginje pa prihajajo in pokladajo Zlatovidu in Sanji svoje bogate darove pred noge na baržunasto trato. Dragocenosti in nakita se je nagrmadilo v neizmerni vrednosti in lepoti. Sedaj pristopim jaz, zajamem s kupo žive vode ter napijem kraljeviču Zlatovidu in kraljici Sanji, želeč obilo sreče in blagoslova, zahvalim se bogovom za prekrasna darila; slednjič napijem ljudstvu, naj bo zvesto in vdano novemu vladarju in vladarici, ker vredna sta obilo ljubezni, spoštovanja in zvestobe. »Živela!« zakličem. Sladka melodija se vije v zraku, in ljudstvo vriska: »Slava, tisočkrat slava!« Noče biti ne konca ne kraja. Veselje je prikipelo do vrhunca.

Hipoma rezek udarec, kakor bi strela treščila v trdo skalo. Godba se pretrga, ljudstvo onemi. S severa privrešči temen oblak, bliski ga trgajo, in grom buči, da se zemlja trese. Iz oblaka sikne Morana zgubančenega čela, odurnega obraza. Za njo pa drve pošastni volkodlaki in tuleči besi. Izpod svoje halje vrže temnozeleno kačo kraljeviču pred noge ter zavpije: »To je moje darilo!«

Preplašeni bogovi in boginje pobegnejo odreveneli. Morana se zagrohota, in njen grohot mori vsa bitja. Kača se vspne pokonci, vseka z otrcovanimi zobmi rano v kraljevičevo in kraljičino nogo in se zviije pred njima v strahotno zelen svitek. Oba sta nakremžila obraz od samih bolečin, oko jima je osteklenelo, život okamenel. Za njima so okameneli vsi svatje; kralj Bogatin je zbežal s šesterimi svetovalci v črno dvorano, tudi tja je dohitela smrt in jim vzela življenje. Le do nas večnomladih vil in do mojih služabnikov škratcev ni imela Morana nobene moči. Z grenko žalostjo v srcu smo zbežale v svoj gorski raj. Le malo število škratcev je ostalo v podzemskem kraljestvu, čakajoč in upajoč rešitve. In konec prokletstva je blizu. Vidva, Alenka in Darko, imata oživljajočo moč v srcu; hitimo na vrt, in zgodi se naj volja božja.«

Alenka se je nagnila k okameneli kraljičici Sanji in jo poljubila na ustna; Darko je objel kraljeviča Zlatovida ter ga poljubil. Počasi se je vračalo življenje v otrple ude, zavzdihnila sta in čudeč se sta vprašala: »Bože moj, kako dolgo sva spala? Bila je večnost.«

Drug drugemu sta pogledala v oči in preplašila se, ker sta se spomnila strašnih dogodkov. Darko je posegel v zlate strune, Alenka je zapela kakor slavček v majniški noči, v zraku je zadonelo v tihem spevu spremljevanje k Alenkinemu petju; vila kraljica je iztegnila bele roke, blagoslavljajoč vsa bitja.

Potoček je mogočno zašumel in sipal jasne bisere, cvetice so zadehtele, ptičice zapele.

Podzemski škratci so zmajali z glavami, premaknili noge in veselo zavrisnili. Le Sanja in Zlatovid nista mogla z mesta; Darček vzame zlato kupo z baržunaste blazine, zajame žive vode in ponudi polno čašo sestrici Alenki. Ta jo popije napol, kraljičica Sanja pa do dna. Sedaj Alenka zajame žive vode, poda kupo bratcu Darčku; ta izpije dopol, ostalo pa kraljič Zlatovid. K temu pristopi vila kraljica, zajame polno čašo, napije Alenki, Sanji, Darčku, Zlatovidu in vsemu zbranemu občinstvu; izpije napol, ostalo pa izlije zeleni kači na mrzlo truplo. Iz kačjega trupa zaiskri blisk, in kača se je razsula v krasne, bleščeče smaragde zelenega sija.

Zdaj je bilo moči Sanji in Zlatovidu stopiti iz začaranega kroga; medtem je Alenka končala svojo pesem, in veličastna godba zadoni pod vedrim nebom. Sanja se je priklonila Alenki, Zlatovid čednemu Darčku; čestitali so si drug drugemu in posmehovali se živahnim škratcem, ki so iz same radosti zaplesali kolo. Kako spretno so se premikale majhne nožice!

Iz črne dvorane so slovesno prikoračili kralj Bogatin s kraljico Nado, njegovi šesteri svetovalci in vila kraljica. Hkrati je bilo plesa konec; škratci so, globoko se priklanjajoč, pozdravljali svojega osivelega kralja in kraljico. Darko vzame lepo Sanjo za roko, Zlatovid pa milo Alenko in šli so naproti. Vsi štirje se lepo priklonijo, in vila povzame: »To je Alenka in to je Darko, blaga rešitelja.« — Kralju Bogatinu in kraljici Nadi so solze zaigrale v očeh in zdrknile po velem licu. Alenka je pokleknila pred kraljico Nado, Darko pred kraljem Bogatinom in spoštljivo poljubila roko. Kralj položi Darčku roko na glavo, kraljica Alenki, in Bogatin pravi s trepetajočim glasom: »Hvala vama, tisočera hvala; rešila ste mene in moje ljudstvo prokletstva! Kako naj vama to vrnem? Vzemita vse moje bogastvo, vse zlato, vse bisere, vse dragocenosti, sploh vse, kar ima vrednost, a vendar bo premalo.«

»Ne, kralj Bogatin,« ga zavrne vila. »Alenkino in Darčkovno srce je več vredno, ko vse tvoje bogastvo. Daj jima nekaj takega, kar bo Alenki in Darku na zemlji v pomoč.«

»Saj res!« seže kraljič Zlatovid v besedo. »Veš, kaj?« pristavi Sanja. »Naši škratci naj varujejo Alenko in Darka pred zlobnimi ljudmi, naj jima pomagajo v dobrem in blagem.« — »Naj bo po tvoji želji, moja Sanja!« odgovori Bogatin.

»Jaz nimam ne zlata ne blaga, a nekaj darujem Alenki; svoj blagoslov,« se zavzame kraljica Nada.

»Tudi mojega sprejme Darko!« pristavi Bogatin.

Kraljica je blagoslavljala Alenko, kralj Bogatin Darka; a kraljičica Sanja je Alenki obesila krog belega vratu nanizane bisere in dejala: »Te lepe bisere imej od mene v spomin.«

Zlatovid je stopil med škratce, ki so stali v gručah golih glav in opazovali ves prizor.

S prstom namigne temu in onemu in veli stopiti ob njegovo stran. Po-vede jih k Alenki in Darku, rekoč: »Ti škratci bodo vajini spremljevalci. Gorje pa vam, škratci, če ne slušate Alenke in Darka; vsako povelje iz njunih ust je moje povelje in vedite; če kdo na zemlji prekolne Alenko in Darka, prekolne tudi vas in vi, škratci, ste pogubljeni za zmeraj!«

Zona je prevzela škratce in sveto so obljubljali storiti vse, kar jim velita Alenka in Darko, da ne bodo deležni prokletstva in pogubljenja.

Prišel je čas ločitve. S solznimi očmi je pristopila vila kraljica, živo pogledala Alenki in Darku v oči ter izpregovorila:

»Idita, Alenka in Darko, kamor vama veva srce! Idita in ponesita ljudem, svojemu narodu, blagor in srečo! Učita ljudstvo, da le nedolžnost, sprava, mir in bratska ljubezen storijo človeka srečnega in zadovoljnega! V vezilo teh troje čednosti so jim rože na vajinih prsih in gojijo naj te cvetke ne le samo po vrtnih gredah, marveč se naj razmnože tudi po planinah, opominjajoč: Nedolžnost, sprava, mir in ljubezen stori človeka srečnega!«

Poljubila je Alenko in Darka na čelo in šepnila: »Sreča z vama!«

Vsi po vrsti so se poslavljali, želeč si obilo sreče in veselja. Alenka in Darko sta se poslovila od Zlatoviča, Sanje, od Bogatina in Nade ter od vseh podzemskih škratcev.

Priplavali so trije beli oblaki. Na enega so posedli Darko in Alenka, na drugega vila kraljica s svojima spremljevalkama, na tretjega škratci, med njimi tudi Modrijan, Skrček in Smrček.

Dvignili so se oblaki, in zdelo se je vsem, da se je odprlo nebo . . .

Jesenska.

*Glej zvezdico na nebu tam,
kako lepo blišči,
kako pomežikuje,
kako se ti smeji — —
... pa kratek, svetel pas —
in zvezdica
z zlatima nožicama
v neznanost odhiti ...*

*

*Si videlo li, dete ti,
to zvezdico? —
Podobno odhitela bo
ti sreča mladih dni ...*

Tone Rakovčan.

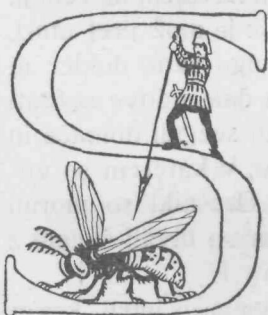
Oh, poln težav je
in bridkosti
že sam začetek
učenosti !

PRILOGA ZVONČKU

JOSIP STARE:

Verstvo starih Slovanov.

tari Slovani so oboževali narodo. Po njihovi veri je bil svet poln višjih bitij, ki so narejala razne prikazni in izpremembe v narodi. Razlikovali so dobra in hudobna bitja. Dobra so zvali bogove, hudobna pa bese. Bogovi so bili mogočnejši od besov, ki so le tedaj smeli svoja hudobna dela izvrševati, kadar so jim dovolili bogovi. Kar je dobrega na svetu, je vse od bogov; a kar je slabega, to so naredili besi. Bogovi so človeku dajali zdravje,

blaginjo, srečo v rodovini, zmago na vojni, sploh vse telesne in duševne dobrote; besi pa so trosili bolezni, zbujali razpore in sovraštva, povzročali siromaštvo in vse, kar je slabega med ljudmi. Bogovi so gospodovali od pomladi do jeseni, tu pa so jih premagali besi ter obdržali čez zimo oblast nad narodo. Stari Slovani so mislili, da nekdanj ni bilo suhega sveta, ampak da je bilo le veliko morje. Iz tega je bog vzel peska ter naredil trdo skorjo, t. j. našo zemljo, ki je nato plavala po vodi.

Življenje bogov so Slovani primerjali človeškemu življenju. Kakor so si ljudje med seboj v rodu, tako je tudi v nebesih velika družina bogov, ki imajo vsi enega skupnega očeta in najvišjega gospodarja. Ta je bil Svarog, stvarnik nebes in zemlje, svetlobe, toplote, bliska in groma. Njemu so izkazovali Slovani največ časti ter mu darovali vole in druge žrtve. Grški pisatelj Prokopij iz Cezareje (umrl okolo leta 558.) pravi celo, da Slovani spoznavajo samo enega edinega boga, ki ga zovejo Svaroga. Ta bog, ki so mu nekateri Slovani rekli tudi Perun, je bil oženjen in imel več otrok, ki so jih po očetu zvali Svarožiče. Najstarejši sin je bil Daždbog ali Solnce, njegova mlajša brata pa sta bila Ogenj in Mesec. Od drugih ime-

nitnih bogov je Veles bil bog čred, Vesna boginja pomladi, Živa in Lada boginji rodovitnosti, Svetovit bog vojne, Radegost bog gostoljubnosti in zemeljske rodovitnosti, Triglav bog zemlje, morja in zraka. Od besov je bila Morana gospodarica zime in smrti, Trjas gospodar strahu, Stribog gospodar nevihte, Kurent bog razuzdanosti.

Stari Slovani so verovali tudi še v druga bitja, ki so bila manjša od bogov, pa so tudi imela veliko moč v prirodi. Nekatera teh bitij so bila ljudem prijazna, druga pa sovražna. Najbolj znane so bile vile, ki so stanovale po gozdih in v vodah. Rojenice so vsakemu človeku pri porodu določevale njegovo usodo. Hudobni duhovi so bili škrtati, zlodeji, hudirji, more, volkodlaki in drugi. V zemlji so bivale vede, ki so narejale pomrčanje solnca in meseca. Posamezne rodovine pa so tudi svoje pradede oboževale kot hišne varuhe.

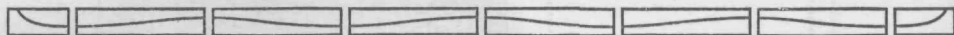
Vsi Slovani so verovali, da je človeška duša neumrjoča. Ko se je duša ločila od telesa, je letala toliko časa po drevju okolo, dokler ni bilo telo sežgano ali pokopano. Nato šele se je preselila na drugi svet, ki so ga Slovani zvali nav. Nav je bil kraj, poln prelepih gozdov in zelenih trat, kjer so rajniki nadaljevali isto življenje, ki so ga bili navajeni na zemlji. Kar je kdo bil na tem, to je bil tudi na drugem svetu. Če je mož prej umrl, nego ostala njegova rodovina, je bil v navu tako dolgo sam, dokler ni nekdo od njegovih prišel za njim. Zato so se večkrat dale vdove sežgati z mrtvimi svojimi možmi. Tudi so časih na isti grmadi sežgali domače in gozdne živali, ki jih je umrli posebno rad imel. V nav, v katerem so gospodarili bogovi, so dohajali samo pravični ljudje. Grešniki so morali iti v neki temen prostor ali v takozvano črno noč, kjer so bivali skupaj z besi.

Posebneга svečeniškega stanu stari Slovani sprva niso imeli, kakor niso imeli niti svetišč, ampak rodovinski starešine in plemenski glavariji so sami opravljali službo božjo ter raznim bogovom darovali v svetih gozdih, na holmcih ali na drugih posvečenih mestih, kjer so navadno bile postavljene božje podobe ali kaka druga njim posvečena znamenja. Med darovanjem je zbrano ljudstvo od nekaj prepevalo svete pesmi. Pozneje pa so tudi Slovani imeli svečenike ter so bogovom židali svetišča. Prazniki so se strinjali s prirodnimi izpremembami v raznih letnih časih. Tako je na pr. praznik boga Radegosta bil jeseni. Takrat so mu svečeniki svečano darovali pred njegovo podobo ter mu v rog, ki ga je imel v roki, nalivali novega vina in novega medu. Pri tem so tudi prorokovali o rodovitnosti prihodnjega leta. Ako je bilo v rogu še kaj od prejšnjega leta, je bila to vesela prikazen, ki je obetala gotovo srečo tudi za drugo leto; ako je pa rog bil prazen, je to pomenilo nerodovitnost v prihodnjem letu, in žalostno se je razšla po darovanju množica.

Najimenitnejši praznik vsega leta je bil ob času zimskega kresa ali po našem o božiču. Ti dnevi, ob katerih so naši predniki darovali pozemskim in vodnim bogovom, so se zvali kračuni. Pred pustom so praznovali Ku-

rentov god z mnogoterimi burkami in vesellicami. Kakor hitro je sneg skopnel, so sežgali podobe boginje Morane od veselja, da je konec njenemu vladanju, t. j. da je konec zime; obenem pa so v svečanih obhodih podobo boginje Vesne nosili okolo. Potem šele je bil pravi pomladanski praznik, ki so ga začeli s ponočnimi igrami na grobih svojih rajnkah. Poleti o kresu je bil god Solнца in Ognja, ki so jima na čast po holmcih in gorah zažigali grmade ali krese. To so bili največji prazniki starih Slovanov, ki so pa razen teh imeli še mnogo manjših.

Slovanski maliki so bili navadno velikanske postave ter so imeli več glav in drugih členov, ki so izražali nadčloveške njihove telesne in duševne moči. Tako n. pr. so Triglava kot gospodarja treh kraljestev — zemlje, morja in zraka — delali s tremi glavami in zagrnjenim obličjem. Svetovit je imel glavo s štirimi obrazi, ki so bili obrnjeni na štiri strani sveta, da je mogel pregledovati stvarjenje in početje vsega človeškega rodu.

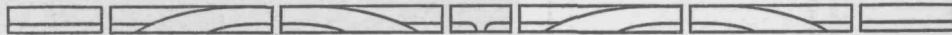

Večerna.

Oj, tam za goro
kot zrcalo
je nekaj svetlo
zamigljalo —
večernica ...
A tja v polje
meglica je
natihoma
priplavala,

da škrjančki
zdaj zaspančki
sred žitnih tal
podremali so —
in nad vasjo
tja mimo koč
iz lin pozdrav gre:
Lahko noč! ...

Tone Rakovčan.

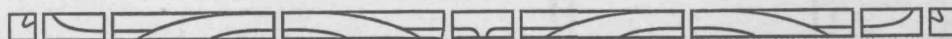
Kralj Matjaž.

Naj pride zima, zima huda,
naj burja mimo okna gre —
jaz spal bom v kajbici v kožuho
kot kralj Matjaž tam sred goré.

In sanjal sanje bom prijetne
o krasnih solčnih, mladih dneh,
bo čista radost v srcu mojem,
in lica rožna krožil smeh.

Pa čakal pisano bom ptičko,
da mi pred okno prileti,
odpre svoj kljunček pa zapoje:
„Ej, zunaj vse že zeleni! ...“

Tone Rakovčan.

Ali se posreči?

CVETOMIRSKI:

S Šmarne gore.

drugem nadstropju, ravno pod menoj, stanuje pri svojih starših desetletna hčerka Fanča, zlatokodrast, sinjeok otrok, tako poreden in nemiren kakor velik, živahen citronček. Fanča hodi že precej časa v šolo in se uči zdaj ravno nemško; mnogokrat jo gledam, kako sloni z abecednikom v rokah pri oknu, in poslušam, kako deklamira s svojim zvonkim, čistim glaskom:

»Miza — Tisch... Riba — Fisch...«

Kadarkoli pa me zapazi Fanča nad seboj, preneha takoj z deklamacijo in se skrije naglo nazaj v sobo; časih se nato dolgo na glas hihita, pokuka zopet pri oknu in se ozre navzgor...

Fanča se nikdar dolgo ne uči, nemščine še celo ne; »kadar bom velika gospodična, takrat bom že znala govoriti nemško,« se ie opravičevala zadnjič pred menoj. Samo skakala bi vedno semtertja po sobi in se prepirala, kadar ji ni kaj prav. Ni dolgo tega, ko ji je kupila mati nove, rumene čreveljčke, tako lične in srčkane, da jih je bilo veselje pogledati; ali Fanči so se zdeli pretesni. To je bilo krika in vrišča pod menoj!... Tudi z našo ozko ulico ni Fanča kar nič zadovoljna. — »Vidiš pa zato lahko dol na Ljubljano!« ji je oporekla oni dan mati. — »Kaj tisto!... Ah, mamika, preselimo se že vendar enkrat odtod proč!« je predlagala materi...

Če sije ob nedeljah popoldne solnce malo gorkeje kakor ponavadi, se odpravi Fanča z materjo in z bratom Lojzom gotovo v Tivoli ali pa na Rožnik. Ko se vrnejo zvečer domov, je Fanča vedno močno utrujena in izmučena; časih jo pa hoja prav nič ne izdela, in takrat pripoveduje Fanča: »Ampak na vrtiljaku sem tudi bila... konjička sem jezdila, rdečega konjička...«

Pred dobrim tednom je bil nedeljski popoldan še posebno lep; slonel sem pri oknu in čital. Zdajpazdaj se je prikazala nad menoj, nad mestom, jata golobov, s svetlimi, od solnca pozlačenimi perutnicami nemirno vršaje, in mi je izginila preko Ljubljane nad zelenečimi kostanji Zvezde v nedogled. Kar se odpre nanagloma okno pod menoj in pokuka venkaj Fanča; oblečena je bila tako praznično kakor še nikdar in je imela na glavi širok, bel slamnik.

»Kam pa?« sem jo vprašal.

»Na Šmarno goro...«

»Pa menda ne sama?«

»Kaj še!... Mamika in Lojz tudi...« Nenadoma se je zahihitala.

»Čemu pa vi ne grete ven?«

»Nimam časa...«

Popravlila si je z rokami zlate kodre, ki so ji silili izpod slamnika na čelo.

»Ali imate radi rože?« me je vprašala.

»Neizmerno!«

»Katere najrajši?«

»Šmarnice in spominčice...«

Razveselila se je.

»Torej vam prinesem s Šmarne gore rož... šmarnic in spominčic cel šopek...«

»Fanča!... Zdaj pa pojdimo že enkrat!« sem začul v tem materin glas, in Fanča je izginila od okna...

Še nobeno nedeljsko popoldne se nisem dolgočasil tako silno kakor takrat; komaj sem čakal mraka in noči; ne čitati — ne pisati se mi ni zljubilo več.

O mraku sem sedel k oknu in gledal na ulico; ali od nikoder še ni bilo izletnikov, od nikoder se ni prikazal Fančin beli, široki slamnik.

Že se je popolnoma stemnilo, prižgal sem svetilnico in se naslonil ob mizo. Pusto mi je bilo pri srcu, sam nisem vedel, zakaj; naposled sem pričel hoditi v odmerjenih korakih gorindol po sobi, od okna do vrat in zopet nazaj. Misli sem na šmarnice in spominčice, ki mi jih prinese Fanča s Šmarne gore...

Zunaj na stopnicah so se oglasili tedaj nagli, plešoči koraki.

»Fanča gre,« mi je zagomazelo toplo po hrbtu navzdol.

Sunkoma so se odprle duri na stežaj, in v mojo sobo je planila Fanča, vsa potna in zasopla:

»Prinesla sem vam rož...«

Kakor da me je pobožala prijazna mehka roka, mi je bilo.

Fanča je pristopila k mizi.

»Za spomin s Šmarne gore... Tukaj šmarnic in spominčic cel šopek.«

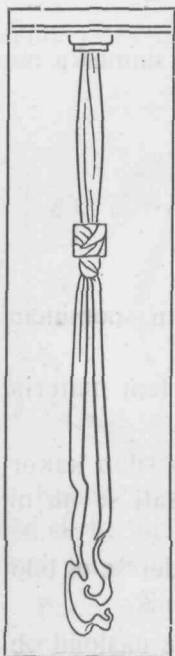
In podala mi je opojno dišeč šopek.

Komaj da sem se zahvalil, je odprla Fanča zopet duri in odbrzela po stopnicah navzdol...

Jaz pa sem šel v gospejino sobo po veliko japonsko vazo, v katero sem spravil šmarnice in spominčice. Tako imam zdaj v svoji sobi v kotu poleg knjig, šmarnic in spominčic cel šopek, ki mi bo s svojim vonjem sladil moje grenke dni...

Sonet.

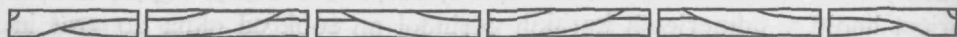
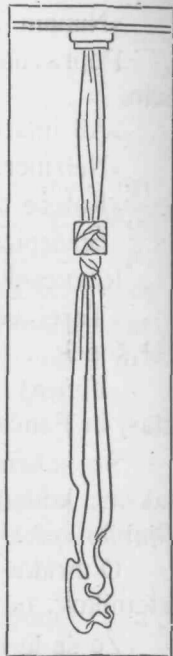
*Pomlad čez temne gore je prišla.
Raztrosila po zemlji je veselje,
v mladostni slutnji gaj zazelenel je,
pregnan je mrak, pregnana je temà.*

*Izginila svetloba je neba ...
Na temnih krilih zimski kralj prišel je,
in vso prirodo mrak hladan odel je,
s sadovi nje veselo se igra.*

*Mladost človeka tajna je pomlad:
prinesla je nebrojno svetlih nad,
prinesla je skrivnostno-tihe sanje ...*

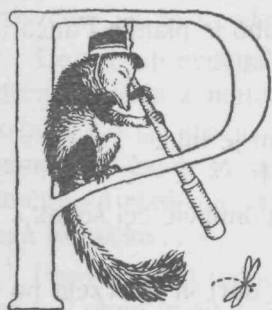
*A ko mladosti cvet vesel obran je,
nastopi zima ... Vihre prihrume,
in dvoje boli stiskajo srce ...*

Davorinov.

TONE RAKOVČAN:

Povest o vijolici.

riklila je iz zemlje vijolica, vsa modra, vsa dišeča, da se je solnce začudilo nad njeno krasno barvo in njenim lepim vonjem. Priklila je v tisti zgodnji pomladi, ko je ravnokar skopnel sneg in je šumel preko šiine ravani še oster veter.

Takoj, ko je dvignila vijolica glavico k solncu, jo je zaskelilo v očeh, ker je spala vso zimo v temnih prostorčkih — pa pobožala jih je nekoliko z mehкими prstki in se ozrla še enkrat k jasnemu nebu. Oj, kako je lepo zunaj! To veliko svetlo solnce, ta jasnina neba, ti srebrni oblaki! ... In zadišala je vijolica še z večjim vonjem, da je šel daleč po trati tja do brega.

Zadišalo je tudi murnu v kajbici — popravil si je črno suknjico in hajdi za vonjem. Baš v tistem trenutku je prisopel tudi na breg veter — in ko je muren pristopical iz kajbice na prag, ga je presenetil vetrov trdi in osorni obraz. Druga leta so veli drugačni vetrovi, z drugačnimi obrazi, veselih lic, lahkih nog. Hudo znamenje to!

Pomislil je nekoliko muren, pomislil o prezgodnji pomladi ...

Pa vendar je čas — ko tako lepo dehti po bregu in trati.

Zaprli je počasi vrata, se skrbno ozrl po okolici, pa odšel dalje. Hodil je, hodil, kakor hodi romar, postal tupač, pa spet nadaljeval prvi pot po dolgem zimskem spanju. Glej, prišel je do zelene tratice, zavil krog visokega stebelca — zavonjalo je sladko. Še par korakov, in zazrl je vijolično glavico. Začudil se je spet, pa spet pomislil — o prezgodnji pomladi.

Pozdravil je vijolico, prijateljico, pozdravil presrečno, da se je vžadočila še bolj.

»Res, toplo, prijetno imaš tukaj! Skoro te zavidam. Kako rad bi imel domek blizu tebe!«

»Daj, preseli se na to tratico. Zgradiš si novo hišico, mogoče lepšo, prostornejšo — in obema bo kratek čas.«

Odgovorila je vijolice prijazno, vabljivo.

Solnce se je tačas skrilo za siv oblaček. — Čudno, poprej ni bilo tega oblaka na nebu. Začudila se je vijolice — a muren ne. Zmajal je resno z glavico, kakor vedno, kadar je imel povedati kaj važnega.

»Čuj, prijateljica! Neka slutnja je v meni, slutnja o prezgodnji pomladi. Kaj, ko bi se to svetlo solnce skrilo, ko bi ta prijetna toplota izginila — ko bi padel sneg.«

Vijolice je vztrepetala, njeno mlado življenje se je zbalo takega govora. Toda muren ji je pripovedoval dalje o vetru in o mrzlih nočeh. Pripovedoval ji je tudi o zimi, kako jo je preživel pod zemljo.

Razgovarjala sta se dolgo, kakor pač dva dobra prijatelja, ki se spet snideta po dolgem času.

Poslovila sta se komaj pod večer.

Muren je romal nazaj. Premišljeval je o vijolici: »Prišla bo nocoj mrzla noč — vijolice se bo tresla mraza. Prebila ga bo — jutri pa se jaz preselim v njeno bližino, tolažim jo, varujem pred hudim vetrom, dokler se ne vrne pomlad topla, vsa zelena, cvetoča — dokler se ne vrne maj. Potem bo brez skrbi, nič več se ji ne bo treba bati vetra, nihče je ne bo smel utrpati — varoval jo bom jaz!«

Tako je spotoma preudarjal. Dospel je počasi do svoje kočice in ko je zaprl vrata, je posijala skozi okence zvezda — večernica.

*

Posijalo je že solnce v izbo, ko se je drugo jutro muren prebudil. Izmučen od včerajšnjega dolgega pota je trdno zaspal in spal, da ga je zdramilo šele solnce. Stopil je na prag ter pogledal okolo. Krasno jutro je šetalo čez poljano.

Ali tam na bregu, kjer je ležala dolga senca, kamor še ni dospelo solnce, tam se je belil tanek prt — padla je ponoči slana...

Odšel je spet muren na pot, toda žalostnih misli, otožnega srca. Dolgo je hodil. Zavil je krog bilke kot včeraj, pa ni zazrl modre glavice. Stopil je naprej — vijolice ni bilo več...

Zajokal je z veliko žalostjo in jokal, da si je skoro izjokal oči.

Tisto pomlad, ob tihih jasnih večerih je on prepeval na bregu le tožne glasove, ki so šli kot težka misel čez polje...

* * *

In po tej oveneli vijolici, po tem mladem cvetu je tudi meni jako žal. — — —

IVO TROŠT:

Jutranja in večerna zarja.

Pravljica.

judje so že v začetku stvarstva občudovali krasno večerno zarjo, spremljevalko zahajajočega solnca. Nihče se je ni mogel nagledati; prej mu je izginila izpred oči, premenjena v temni mrak.

Strmeli so za njo in čakali, da se zopet prikaže in jih očara s svojo krasoto — čakali vso noč. Proti jutru se jim je pa prismehljala kot mlada oznanjevalka nove sreče za hrbtom. Obrnili so se in občudovali jutranjo zarjo, poslanko božjega solnca.

Tudi te se ni mogel nihče nagledati, ker je prej obledela, premenjena v beli dan.

Zato sta bila pa tudi merilca časa, dan in noč, nemalo ponosna na svoji čarobni spremljevalki. Začela sta si torej lastiti vsak eno: dan je zase zahteval večerno, noč jutranjo zarjo kot slovesen konec svoje vlade in svoje slave. Toda kmalu sta izprevidela, da je slovesen konec zares prava imenitnost, ali brez slovesnega začetka je vsa slava in veličast kakor brez glave. Začela sta si lastiti še vsak polovico: dan jutranje, noč večerne zarje. S tem bi bil pa vsakdo oškodovan za polovico prejšnje lastnine in bi nobeden ne imel svoje posesti v celoti.

Pritožila sta se Stvarniku, ki naj bi jima razsodil spor. Ta jima pa določi: »Imejta vsak svoje!«

Odtlej drži dan trdovratno konec jutranje zarje in jo vodi za seboj, da bi jo vzel noči, a noč enako trdovratno tira za seboj konec večerne zarje, da bi jo odtegnila dnevu. Ker se pa zarja ne da razdeliti, se podita vsak s svojim koncem okolo zemlje, oba nezadovoljna z božjo razsodbo. Solnce se jima smeje s sinjega nebesnega oboka ter ju tolaži: »Mlada sta

še, oba mlada. Kadar bosta stara, se že izpametujeta, da je rešitev vajinega prepira drugače nemogoča, kakor vama je razsodil vsevladni Stvarnik.«

Ljudje pa še danes občudujejo jutranjo in večerno zarjo. V vseh mo-
gočih primerih slave njeno krasoto, a nobeden ne ve, zakaj se je ne more
nagledati, zakaj tako hitro zbeži radovednemu očesu, ki bi rado prodrlo
v globočino, v sam začetek te tajnosti.

Jesen.

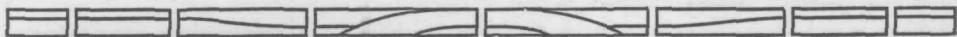
*Srp je romal in preromal
v polju žitne njive vse,
in je travnike zelene
pokosila kosa vse.*

*Vse je tiho in samotno —
gora travnik in polje,
in brez solnca, brez veselja
žalost k nam v deželo gre.*

*Vse ženjica je požela
in izpela pesmi vse,
kosec žvižgal je na loki
in izžvižgal pesmi vse.*

*Z vejice tam zadnja ptička
iz strahu pred njo zleti,
z veje zadnji list rumeni
tožen k zemlji odleti.*

Jan Reginov.

Poslednja pesem.

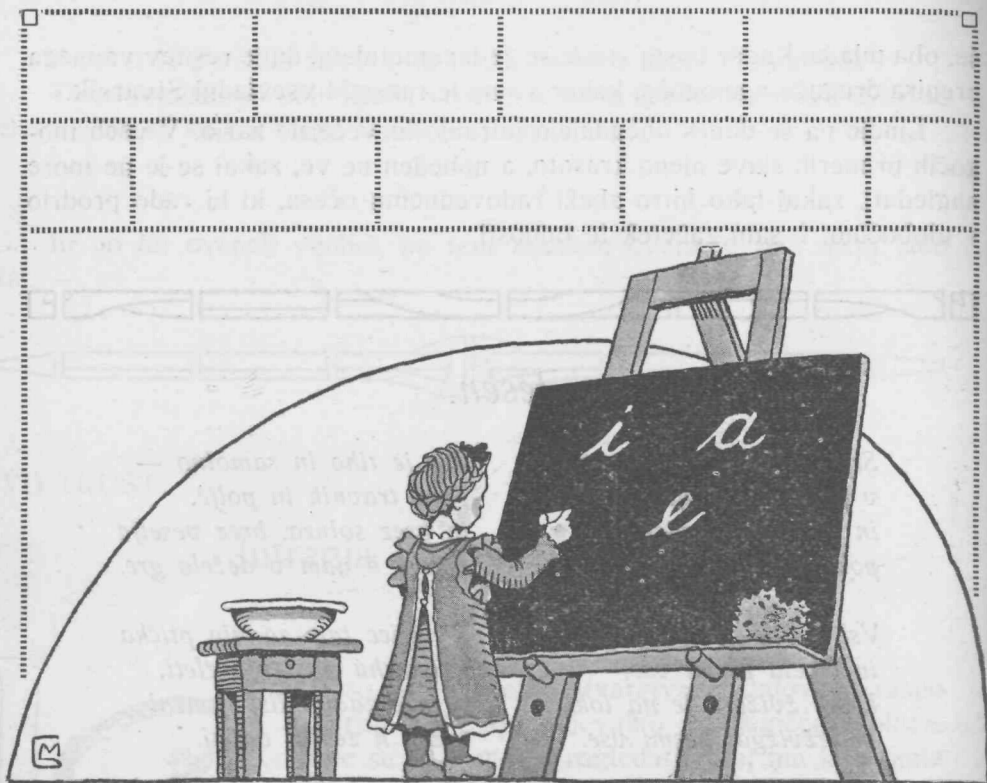
*Že pastir vesel
pesem je izpel
v tihi gori;
zasušтели
in izpeli
so jo bori...*

*In potoček tih
svoj poslednji vzdih
je izpel;
tam na veji
oveneli
kos je peti jel:*

*„Pa kako bi jaz
pesmi pel za kratek čas
v dobi tug,
ko krilatci
moji bratci
so odnesli jih na jug...“*

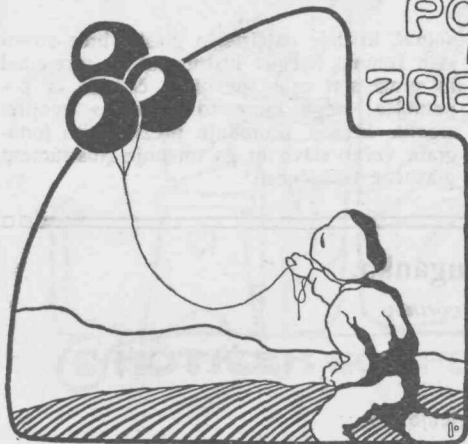
Davorinov.

Prva umetnost

POUK IN ZABAVA

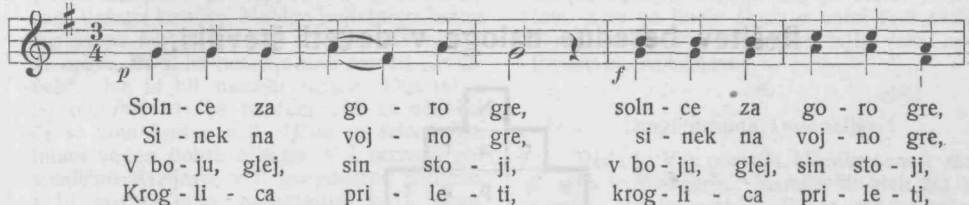

Solnce za goro gre.

Narodna.

Priredil Iv. Kiferle.

Otožno.

Slikarica brez rok.

Brezprimeren slikarski talent je morala biti angleška slikarica Sara Bissenova. Pojavili so se že opetovano slikarji, ki so slikali z nogami. Toda ta umetnica ni imela niti nog na razpolaganje, da bi udeleževala svoje umetniške misli. Prišla je na svet brez rok in nog. Kot otroka so jo vozili z enega semnja na drugega ter jo kazali za denar. Pod vplivom nepremagljive želje je dosegla to, da je obvladala čopič s pomočjo zob ter tako postala znana slikarica, ki jo je upoštevala tudi kraljica Viktorija, ki se je dala od nje naslikati. Poseben uspeh je dosegla, ko je dobila l. 1821. zlato kolajno „Society of Arts“, čeprav razsodišče ni vedelo za telesno stanje slikarice. — Tudi angleški slikar Bertram Hills je slikal s pomočjo zob. Kot devetletni deček je bil povožen ter je izgubil obe roki. Navzlic temu pa je dobil že čez dve leti, torej kot enajstletni otrok, na umet-

niški šoli svojega rojstnega mesta darilo. Umetnik je bil tako delaven in plodovit, da je pred leti priredil razstavo svojih slik, ki so jih splošno jako dobro ocenjevali. Kraljica je imela mnogo njegovih slik.

Edison in glasba.

Slavni iznajditelj Edison je že od svoje mladosti skoro popolnoma gluhi, vendar se pa vneto peča z glasbo in trdi, da posluša glasbo — z zobmi. Glavo prisloni ob fonograf, in ako so glasovi preslabi, prime leseno fonografovo omarico z zobmi in tako posluša. Pravi, da potem natančno sliši, da, še bolj nego tisti, ki ima zdrava ušesa. Edison meni, da so velika ovira za sluh ušesne kosti. Delovanje teh kosti porabi mnogo moči; vsak zvočni val, ki prodira v uho, izgubi na moči, preden dospe do dna ušesa. Zato on bolje sliši, nego ljudje z zdravimi ušesi, ker po-

Spoštovani gospod Doropoljski!

Moje prvo pismo sem se namenil poslati Vam ter Vas prosim, da bi ga sprejeli v svoj kotichek. Sporočam Vam, da sem letos postal naročnik „Zvončkov“. Največ pa zaradi Vašega koticheka. Mojega petletnega bratca Josipa pa najbolj veselijo slike iz „Zvončka“. A upam, da si bo pozneje tudi naročil „Zvonček“. Jaz bi bil najrajši učitelj. Oče mi je že obljubil, da se pojdem učiti za učitelja, če se bom pridno učil. Učim se lahko, ker imam vedno dobre učitelje. V I. razredu gospodično Mazijevo, v II. gospodično Torijevo, v III. gosp. Kerna, nadučitelja, v IV. gosp. Volca in v V. gos. Velhaverja.

Pozdravlja Vas

Karel Čibej,
učenec V. razr. v Trbovljah na Vodi,
Sp. Štajersko.

Odgovor:

Ljubi Karel!

Letos si postal „Zvončkov“ naročnik, Tvoj brat Josip pa si ga tudi naročil! Živio! Tako je prav! Vsak slovenski deček bi moral biti naročnik našega lista! Veseli me Tvoje priznanje, da imaš dobre učitelje. Glej, da bodo tudi o Tebi govorili tako, kadar boš učitelj!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Danes sem brala Vaš „Zvonček“. Izmed vseh knjig mi najbolj ugaja „Zvonček“. Stara sem že enajst let. Hodim v šolo v Zatičini v tretji razred h gospodu nadučitelju Francu Kovaču. Pri nas imamo tri razrede. Imam še 8 sester in dva brata. Tudi moj stari oče in mati še žive. Doma sem v Zatičini. Moji starši imajo trgovino in gostilnico. Mene najbolj veseli risati, pisati in peti. Učim se pa tudi v posebni uri nemščine. Zdaj Vas pa prav lepo pozdravljam

Vam vdana

Albina Goriškova,
vas Zatičina, Dolenjsko.

Odgovor:

Ljuba Albina!

Lepo si mi opisala razmere doma; posebno me pa radosti, da imaš z „Zvončkom“ največ veselja. Mnogo vas je sester in bratov, zato pa imajo starši z vami tudi veliko skrbi, ki jim jih pa gotovo lajša vaša marljivost in poslušnost.

*

Dragi gospod Doropoljski!

Rada bi Vas poznala. Učenka sem 2. razr. 2. odd. v Majšpergu. Mamica in atek sta mi umrla. Jaz in sestra Pepca sva sedaj pri bratu, prej smo bili v Petrovčah.

Srčno pozdravlja

Marija Žagarjeva.

Odgovor:

Ljuba Marija!

Iskreno Te pomilujem, ko si že tako mlada izgubila preljube svoje starše. Upam pa, da živiš s sestro in bratom v iskreni ljubezni, ki vam vsem trem lajša bridko boleost.

*

Spoštovani gospod Doropoljski!

Pisala Vam nisem še nikoli. Ker pa čitam v „Zvončku“, da ljubite mladino, mislila sem si, kaj pa, če bi tudi jaz Vam pisala nekoliko vrstic. Stara sem enajst let. V šolo hodim prav rada, posebno ročna dela me jako vesele, tudi imam prijateljico, ime ji je Marija. Imam jo prav rada. S tem končujem svoje prvo pismo.

Srčno Vas pozdravlja Vam vdana

Kristina Boletova,
učenka I. razr. šole v Šorjah.

Odgovor:

Ljuba Kristina!

Lepa ročna dela so v čast vsaki marljivi učenki. Saj je pa tudi res lepo, kdor zna okusno vezeti, plesti, kvačkati, šivati. Tako si likaš svoj okus in s pridom uporabljati dragoceni čas.

*

Blagorodni gospod Doropoljski!

Med čitanjem „Zvončka“ sem zapazil Vaš kotichek, kjer se razodevajo razne misli in želje raznih otrok — prijateljev „Zvončka“. Hodim v peti razred II. oddelek. Razen mene hodijo še ti-le učenci v V. razred II. oddelek: Zorenč Alojzij, Augustinčič Fr., Hudina Franc, Babič Franc, Skorč Ladišlav in Rajmund Gabron. Prosim, priobčite moj spis v „Zvončku“.

Prejmite srčen pozdrav od

Ivana Gubina,
učenca V. razr. II. oddelka pri Sv. Petru pod
Sv. gorami.

Odgovor:

Ljubi Ivan!

Samo sedem učencev vas je v II. oddelku V. razreda. To je dobro za vas in za gospoda učitelja. Ta se lažje ukvarja z vsakim posameznikom, vi pa imate zaradi tega več koristi od vzgoje in pouka. Upam, da znate upoštevati to dobroto in da se je izkazujete vredne z marljivim in vztrajnim učenjem.

*

Ljubi gospod Doropoljski!

Nekoč sem slišal turško legendo o tobaku. Ker sem jo pa pozabil, vprašam Vas, ali Vam je znana ta legenda?

Z lepim pozdravom

vdani Vam

Tonček Novak
iz Novakov.

Odgovor:

Ljubi Tonček!

Slučajno si dobro zadel s svojim vprašanjem, ker se spominjam turške legende o tobaku, kakor mi jo je pred mnogimi leti pripovedoval moj ded. Glasi se tako:

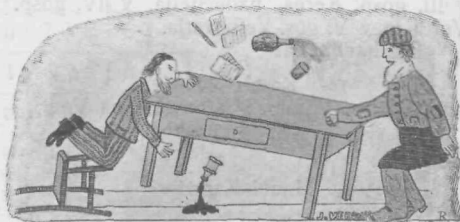
Mohamed je nekega dne pozimi našel gada, popolnoma premrazenega. Iz usmijenja ga je vzel ter vtaknil v rokav, kjer ga je toplota telesa kmalu zopet oživila. Komaj pa se je čutil gad zopet zdravega, je pomolil glavo iz rokava ter rekel: „Prorok božji, jaz te bom pilil!“ — „Povej mi pameten vzrok, zakaj mi hočeš to storiti, potem ti to dovolim!“ — „Po svetem pismu je boj med semenom mojim in tvojim.“ — „Toda jaz sem ti izkazal dobroto.“ — „Toda lahko bi mi bil napravil kaj zlega.“ — „Ne bodi nehvaležen, gad, napram svojemu dobremu gostitelju.“ — „Storim to, zakaj prisegel sem to v imenu najvišjega.“ — „Torej me piči v imenu božjem“, je rekel prorok, ki zaradi svoje pobožnosti ni mogel dopustiti, da bi postal gad krivoprisežnik. Gad ga je pilil v roko. Mohamed je otresel gada, izsesal strup s krvjo iz rane ter pljunil nato na tla. In glej! Takoj je zrasla na tem prostoru rastlina, ki v svojih lastnostih spojuje grenkobo gadovega žela s sladkostjo prorokove krvi — tobak.

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Ker Vam že dolgo nisem pisal, sem se danes zopet odločil. Naslkal sem tudi dogodbo iz vaše gostilnice. Lovričev Tomaž je rad hodil v gostilnico ter pil kar na kreda. Ko ga je nekoč krčmar opomnil za 120 K, je začel grozno razsajati in vpiti, da je vzel krčmar pero, papir in črnilo ter začel pisati tožbo.

Tomaž je pri drugem koncu mize nekaj časa klel, potem je pa lopnil s tako močjo po mizi, da so steklenice in pisma frčala po zraku, črnilo se je razlilo, krčmarja je pa za brado z mizo vred kvišku brcnilo. Z rokama se je lovil po zraku ter prevrnil celo stol, kakor kaže druga slika.

Kaj sta imela nadalje, ne vem. Tako končujem zgodbo o vašem krčmarju in Lovričevem Tomažu.

S spoštovanjem

Janez Veronik,
v Reki.

Odgovor:

Ljubi Janez!

Tvojo „dogodbo iz vaše gostilnice“ z obema podobama priobčujem predvsem zato, da spoznajo „Zvončkovi“ bralci, kako sirovega in podivjanega napravi pijača človeka. Lovričev Tomaž je na samih pijačah napravil kar 120 K dolga! Pognal jih je po grlu. Ali jih ni škoda? Gotovo je krčmar naznanil pijanca sodišču, ki ga je primerno kaznovalo. In prav je tako! Vsem ljubim koticakarkarjem velja moj opomin: Varujte se alkoholnih pijač! Alkohol je strup!